

Social Sciences
ISSN: 1308 7444 (NWSASOS)
ID: 2018.13.1.3C0169

Status : Original Study
Received: October 2017
Accepted: January 2018

Elif Tatlı

Elazığ Municipality KUDEB, elftatli@gmail.com, Elazığ-Turkey

İsmail Aytaç

Fırat University, iaytac@firat.edu.tr, Elazığ-Turkey

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2018.13.1.3C0169	
ORCID ID	0000-0002-6799-4850	0000-0002-2427-2911
CORRESPONDING AUTHOR	İsmail Aytaç	

MALATYA BATTALGAZİ EVİ KAZISI SGRAFİTTO TEKNİKLI BİR GRUP SERAMİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ

Bu çalışmada Malatya 2011 Battalgazi Evi kazısı sigrafitto teknikli bir grup seramiğin değerlendirilmesi yapılmıştır. Yapılan kazıda bu mekânlar içerisinde mescit bölümünün kuzeyinde doğu-batı doğrultusunda uzanan küçük bir mekânda çok sayıda sırlı ve sırsız seramik parçaları bulunmuştur. İki aylık bir çalışma sonucunda 1064 adet seramik parçası bulunmuştur. Bütün seramikler içerisinde 494 adet seramiği sigrafitto bezemeli seramik grubu oluşturmaktadır. Bunların sadece 21 tanesi ilk kez bir makalenin konusu olarak yayınlanmaktadır. Bulunan parçalar ağız, gövde ve kaidelere ait amorf malzemelerdir. Sigrafitto örnekler içerisinde biri kuş figürlü, diğerleri stilize bitki motifleri ve soyut bezeme içermektedir. Yeşil, kahverengi ve sarı ağırlıklı tonları ile sırlanmış mutfak kaplarıdır. Bu seramikler Ortaçağ Anadolu İslami dönem yerel sigrafitto örnekleridir. Dönemine tanıklık eden bu seramikler içerisinde Bizans etkili bazı örneklerin bulunması, kültürel etkileşimi ve sanat anlayışına dair önemli veriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Malatya, Ortaçağ, Malatya Battalgazi Evi Kazısı, Seramik, Sigrafitto

MALATYA BATTALGAZİ HOUSE EXCAVATION EVALUATION OF A GROUP OF CERAMICS WITH SGRAFİTTO TECHNIQUE

ABSTRACT

In this study, a group of ceramics with a sigrafitto technique of Malatya 2011 Battalgazi House excavation was evaluated. In the excavation of these areas, a number of glazed and unglazed ceramic pieces were found in a small area lying along the east-west direction of the masjid. As a result of a work lasting for two months, 1064 pieces of ceramics were found. Among these, 494 pieces of ceramics comprise the ceramics group with sigrafitto ornaments. Only 21 of these pieces are published for the first time as a subject of an article. The pieces are amorphous materials that belong to the lip, body, and pedestal. Sigrafitto samples include one bird figure while the others have stylized plant motifs and abstract ornaments. They are kitchen dishes with green, brown and yellow dominant colors. These ceramics are local sigrafitto examples of the Middle Ages Anatolian Islamic Period. Among the ceramics that witnessed the period, the existence of several samples with Byzantium influence offers significant information regarding the cultural interaction and the perception of art.

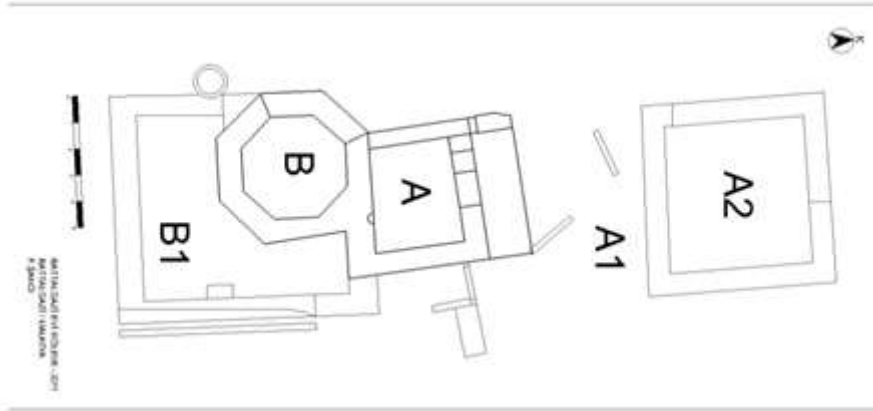
Keywords: Malatya, Middle Ages, Malatya Battalgazi House Excavation, Ceramic, Sigrafitto

How to Cite:

Tatlı, E. ve Aytaç, İ., (2018). Malatya Battalgazi Evi Kazısı Sigrafitto Teknikli Bir Grup Seramiğin Değerlendirilmesi, **Social Sciences (NWSASOS)**, 13(1):1-27, DOI:10.12739/NWSA.2018.13.1.3C0169.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Seyit Battalgazi, asıl adı Abdullah Cafer'dir. Annesi Hz. Ali soyundan geldiği için Seyyid unvanı verilmiş ve onu Seyit sıfatı Hz. Muhammed'e ve soyuna bağlar. Kahramanlığından dolayı Battal, savaşlarda aldığı yaralardan dolayı Gazi unvanı verilmiştir. Malatya serdari Hüseyin Gazi'nin oğludur. Hüseyin Gazi İslamiyet'e ve Malatya'ya hizmet etmiş bir şahsiyettir. Battalgazi, doğum tarihi bilinmemekle beraber M.S. 6.YY'da Malatya'da doğduğu söylenilmektedir. Seyit Battalgazi kendini savaş meydanlarında ispatlamış bir halk kahramanıdır. Hıristiyanların çok korktuğu bir cengâver olarak tarihte bilinmektedir. Battalgazi'nin şahsiyeti Anadolu Türkleri arasında da kendini göstermektedir. Bu Müslüman Arap kumandanını asıl kimliğinden çıkarıp klasik bir Türk alpereni şeklinde düşünmüşlerdir. Önderliğinin yanında yardımseverliği, cömertliği ve yenilmezliğinden dolayı adı nesiller boyu söylenen ve sevilen bir insandır. Battalgazi destanı M.S 8. yüzyılda ortaya çıkmaya başlamıştır. Bir halk kahramanının kahramanlık öykülerinin anlatıldığı bu destan Türk-İslam coğrafyasında yayılmaya başlamıştır. Kahramanlık öykülerinde savaşta almış olduğu başarının yanında ganimetleri yoksullara dağıtan, İslam Halifesinin payını unutmayan ve kendine çok az temsili bir pay alan bu kahramanın öyküleri zamanla olağan-olağanüstü şeylerin birleştirilerek anlatıldığı destanlara dönüşmüştür (Kavruk-Durukoğlu, 2012:20). Türk-İslam tarihi ve geleneği açısından bu önemli tarihi kişilik eşi bulunmaz birçok öyküye konu olmuştur. III. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan Battalgazi Evi (Makamı) olarak isimlendirilen yapı kalıntısı 3386 ve 5226 sayılı yasalarla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 6. Maddesi gereği Korunması Gerekli Kültür Varlığı olarak 05.11.1999 tarihinde 660 sayılı ilke kararı doğrultusunda II. Grup Yapı olarak tescili yapılmıştır¹.

Çizim 1. Battal Gazi Evi manzumesi'nin rölevesi (Fuat Şancı, 2013)
(Drawing 1. Relievo of the Battalgazi House (Fuat Şancı, 2013))

Konuyu oluşturan seramikler 2011 yılında Dr. İsmail AYTAÇ danışmanlığında gerçekleştirilen temizlik ve sondaj kazısı esnasında ortaya çıkmıştır. Yapılan kazıda mescit, türbe ve türbe etrafında duvar kalıntıları (Fotoğraf: 1), soku taşı, künkler ve havuza (Fotoğraf: 2) ait mekânların beden duvarları yüzeye çıkarılmıştır (Çizim: 1). Mescit bölümünün kuzeyinde doğu-batı doğrultusunda uzanan küçük bir mekânda çok sayıda seramiğe kazı sonucu ulaşılmıştır.

¹Bilgi, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Sivas Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 25.07.2007 tarih ve 485 sayılı kararı.

Fotoğraf 1-2. Battalgazi evi kazı sonrası türbe çevresi ve havuz,
(İsmail Aytaç, 2013)

(Photo 1-2. Battalgazi House after the excavation, the tomb
surraoundings and the pool, (İsmail Aytaç, 2013))

Battalgazi evi ile ilgili olarak Evliya Çelebi Seyahatnamesin de şu bilgiyi vermektedir. "Aspozozo bağları içinde, Seyyid Battalgazi'nin evi vardır. Battal ruhaniyetle 700 yıldan beri yapısına zarar gelmemiştir. Melek Ahmet Paşa hanedan seven olduğundan dolayı bu türbeyi dört tarafından genişletip yeniden yüksek bir kubbe, çeşitli maksureler, ziyaretçiler için mutfaklar yaptırmıştır (Çelebi, 2010:23). Bu bilgilere dayanılarak türbe ve mescit çevresinde çıkan kapların bir zamanlar dergâh olarak kullanılan ve ziyaretçisinin çok olduğu bu mekâna gelenlere ikramların yapıldığı kaplar olduğu anlaşılmaktadır. Belirli bir dönemden sonra yine Melek Ahmet Paşa tarafından çok sayıda bakır kapların tahsis edildiği bilinmektedir.

İslam seramiklerinde yaygın olarak kullanılan ve günümüzde de yapılmaya devam bir grubu oluşturan sigrafitto (kazıma motifli) seramikler Anadolu'da, Bizans, Beylikler, Anadolu Selçuk ve Osmanlı'da da yoğun olarak kullanılan bir grubu oluşturmaktadır. Kazıma tekniği, Bizans seramik sanatıyla bütünleşmiş olmakla birlikte bu tekniğin gelişimini doğuda da izlemek mümkündür. Bu teknik IX. yüzyılda Yakındoğu'da yaygın olarak kullanılmasına rağmen, ilk olarak Çin'de Tang hanedanı döneminde üretilmeye başladığı görüşü hâkimdir. VIII. yüzyılda Yakındoğu'dan ithal edilen Çin örneklerinde görülen tekniğin yerel üretimde de taklitleri görülmeye başlamıştır (Fındık, 2001:118). İslam sanatında sigrafitto seramikler; Abbasi, Fatimi, Eyyubi, Memlük, Selçuklu dönelerinde İran'da Mısır'a; Bizans, Ermeni ve Gürcü sanatlarında, Kırım, Kıbrıs, Tunus ve İtalya'ya kadar çok geniş alana yayılmıştır (Fındık, 2001:119).

Sigrafitto tekniği, kazılarda çıkan seramik grupları içerisinde Ortaçağ Döneminin en sevilen ve yoğun kullanılan örneklerini oluşturmaktadır. Ortaçağ dönemi uygarlıklarında Bizans, Anadolu Selçuklu, Beylikler ve hatta Osmanlı'ya geçişte sevilerek kullanılan bu grup örnekleri Battalgazi Evi kazısı örneklerinde de yoğun olarak görülmektedir. Tek veya çok renk, desen, kalite bakımından bölge ve dönem farklılığı gösterse de bu seramiklerin tarihlendirmek ve bölgelendirmek güç olduğu gibi Anadolu'da yapım merkezlerini belirlemek de zordur (Baş, 2009:89).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Ortaçağ dönemi Anadolu'sunun karmaşık siyasi yapısı, eserlerin tanımlanmasında ve hangi uygarlığa ait olduğu bilgisini zorlaştırmaktadır. Bu dönemde Anadolu Selçuklu, Bizans, Beylikler ve Erken Osmanlı devletlerinin aynı zaman diliminde var olması, seramik

incelemelerinin kesin sonuçlara ulaşmasını zorlaştıran en önemli etkidir. Yapılan araştırmalarda da kesin tanımlanmış eser sayısı çok azdır. Bu durum da eserler ile ilgili yapılan değerlendirmelerin yetersiz kalmasına sebep olmaktadır. Ülkemizin birçok yerinde arkeolojik kazılar yapılmakta ve benzer seramikler yüzeye çıkarılmaktadır. Çıkarılan her buluntu bilimsel bir veridir. Bu verilerin birbiriyle bağlantısı kurularak seramiğin tarihsel süreci ile ilgili doğru bilgilere ulaşmak hem seramiğin Malatya'daki üretimi ve kullanımı ile ilgili bilgileri öğrenmek açısından hem de kaynak olması açısından önemlidir. Ayrıca kazılarda ortaya çıkarılan küçük seramik parçalarının da incelenmesi gerektiğini göstermesi bakımından da önemlidir. Battalgazi Evi kazısının mimari buluntuları ilgili makale yayınlanmış (Şancı, 2013:717-726), ancak kazı küçük buluntuları ilk defa geniş olarak bu makalede incelenmiştir.

3. KATALOG (CATALOG)

3.1. 165² Nolu Sgraffitto Ağız Parçası

(165 Numbered Sgraffitto Piece Of The Lip)

Malatya, Battalgazi Evi 2011 yılı kazısında bulunmuştur (Fotoğraf: 3). Ağız çapı 30cm, cidarı: a.kal.: 0.6mm, göv.: 0. mm.dir. Yarı küresel gövde, dışbükey ağza doru ilerleyerek ağza yakın bir noktada kaburga yapmıştır. Kaburganın devamında eserin ağız cidar kalınlığı aynı kalarak dışa çekik olarak sonlanmıştır. Ağız çapı 30cm olması, kasenin geniş ve derin olduğu göstermektedir (Çizim: 2). 7.5YR-6/8 (Kırmızımsı Sarı) Hamur içerisinde küçük beyaz mika bulunduğu görülmektedir. İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinde temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Mat beyaz renk astar kullanılmıştır. Dış yüzeyde, ağız çevresinde 5mm kalınlığında açık sarı sır kullanılmıştır. İç yüzeyinde ise açık sarı, kahverengi ve yeşil ton sır kullanılmıştır.

İncelediğimiz seramik parçasının iç yüzeyinde yoğun süsleme varken dış yüzeyinde hiçbir süsleme unsuru bulunmamaktadır. Motiflerin Bezeme olarak ağız kısmı üç ayrı bordür şeklindedir. Ağızdan başlayarak; ilk bordür kalın "V" şeklinde birbiri arkasına devam eden geometrik şekil yer almaktadır. İkinci bordür boş olarak tasarlanmış ve burada hareketlilik kazandırmak için farklı renk kullanımı görülmektedir. Üçüncü bordür de ise, bitkisel süslemeler olduğu düşünülmektedir. Büyükten küçüğe doğru sıralanan daire formundaki desenlerin sıralanışı perspektif kurgusunu hatırlatmaktadır.

1980-95 yılları arasında yapılan İznik Roma Tiyatrosu kazı buluntuları (Fotoğraf: 24), (Fındık, 2001:96) örnekleriyle benzerliği dikkat çekmektedir. Özellikle kompozisyon, motif, renk ve süsleme tekniği olarak İznik Roma Tiyatro kazısı örneğiyle benzer 13. yüzyıl ve 14. yüzyıl olmak üzere geniş bir yüzyıla tarihlenmiştir. Sivas' da 1990-96 yıllarında konut yapımı için kazılan alanda çıkan seramikler (Fotoğraf: 25), (Fındık, 2011:216-217), Elazığ İli, Harput 2005-2009 arası kazılarda çıkan eserler (Fotoğraf: 26) ile teknik, sır ve motif olarak benzer özellik göstermektedir (Sevin, 2011:173). Bitlis Kalesi Kazısı katalog 2.2 (Baş, 2012:60) bu örnekte sır rengi, teknik ve bezeme olarak birbirine çok yakındır. Bu örneklerden yola çıkılarak eserin 13. ve 14. yüzyıl erken Osmanlı dönemine tarihlendiğini söyleyebiliriz. Eserlerin geniş yüzyıllarla ifade edilmesi Ortaçağın karışık yapısından kaynaklanmaktadır. Genel tarihlendirmelerde yapılan kazının katmanına göre yüzyıl verildiği görülmektedir. İznik Roma

²Seramik parçalarının müzede çalışılırken verilen çizim sıra numaralarıdır. Bu numaralar müze personelleri tarafından değil bizim tarafımızdan envanter numarası olarak verilmiştir.

Tiyatro kazı buluntuları, Harput İç-Kale kazısı ve Bitlis Kalesi buluntuları Erken Osmanlı dönemini ve 14. yüzyılı göstermektedir.

3.2. 175 Nolu Sigrafitto Ağız Parçası

(175 Numbered Sgraffitto Piece of the Lip)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 4). Ağız çapı:28cm, hamur kalınlığı: a.kal.:5mm-7mm, göv.:9mm. Ağız yapısı dış bükey, yayvan ve şiğ küresel gövdelidir. Gövdeden ağız ucuna doğru çok keskin olmayan bir kaburga yapılarak S biçiminde kıvrılarak dudak ucuna geçilmiştir. Dudak ucu dik ve dışa çekik devam etmiştir. Dudak ucu hafif içe doğru kalınlaşmış dışta hafif ovalleşmiştir. Eserin dudak kısmı kaburgayla hemen hemen aynı hizada olması buranın kabın tutulmasında kullanılabileceğini düşündürmektedir (Çizim: 3). Hamur rengi 7.5YR-5/6 (Koyu kahverengi), İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır. İncelediğimiz seramik parçasının iç yüzeyinde yoğun süsleme varken dış yüzeyinde hiçbir süsleme unsuru bulunmamaktadır. İç yüzeyinin yaprak veya kanat biçiminin stilize edilerek yapıldığı düşünülen bezemenin araları küçük çapta rumi motiflerini de görmekteyiz. Benzer örnekleri Malatya Nekropolü Kazısı (Akturan, 1989:15), Şahabe-i Kübra Medresesi örnekleri için 13. yüzyıl tarihlenmesi yapılır. Harput, İznik, Hasankeyf kazılarında örneklerinde bolca görmekteyiz. 13. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.3. 200 Nolu Sigrafitto Ağız Parçası

(200 Numbered Sgraffitto Piece of the Lip)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 5). Ağız çapı:9cm, hamur kalınlığı: a.kal.:3mm, göv.:6mm. Parça kaideden ağız kısmına doğru yaklaşık 15°'lik dike yakın bir açıyla içbükey ilerlemektedir. Cidar ağız kısmına doğru incelmıştır. Ağız ucu dışa çekik ve ovaldir (Çizim: 4). Hamur rengi 7.5YR-7/6 Kırmızımsı sarı, İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır. Kabın dış yüzü sırsız ve astarsızdır. Diğer parçalardan farklı olarak ağız kısmında bir aletle veya parmakla girintiler yapılmıştır. İç yüzeyinde iç içe kıvrım dallar bitkisel bir motif oluşturmaktadır.

Kazı içinde bulunan diğer seramikler içerisinde çok fazla benzeri görülmektedir. Ağız kenarında el veya bir aletle kısa aralıklarla dilimlenmiş olan tek örnektir. Bu şekilde ağız kenarı dilimli olan bir başka örnekte Adana Müzesinde da bulunmakta ve benzer örnekleri 13. yüzyıl ve 14. yüzyıl Anadolu Selçuklu, yoğun olarak görmekteyiz. Bezeme, sır, teknik olarak bölgesel açıdan değerlendirildiğinde 13. yüzyıldır.

3.4. 96 Nolu Sigrafitto Ağız Parçası

(96 Numbered Sgraffitto Piece of the Lip)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 6). Ağız çapı: 20cm, hamur kalınlığı: a.kal.: 5mm, göv.: 7mm. Yarım küresel gövde ağza doğru hafif iç bükey devam ederek dışa çekik ağızla sonlanmıştır. Konik görünümlü kâselerdir. Ağız kısmına doğru hamur cidarı incelik ve dışa doğru ovalleşir (Çizim: 5). Hamur rengi 7.5 YR 6/6 (Reddish Yellow), İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

İncelemiş olduğumuz seramik parçasının iç yüzeyi tamamen sırlı dış yüzeyi ise ağız çevresi dışında sırsızdır. Ağız çevresi birbirine paralel koyu kahverengi yivlerin farklı aralıklarla bütün tabağı çevrelediği bilinmektedir. Bu yivler sadece iç yüzeyde değil dış yüzeyde de kullanılmaktadır. Ağız çevresi kompozisyonu bütün tabaklarda aynı biçimde farklı ölçülerde tekrarlanmıştır. Ana motif ise dudak ucundan 5 mm mesafede kendini göstermektedir. Kazıma tekniğinde bezemeli olan ağız parçamız kıvrım dalların oluşturduğu 'Rumi' motiflerine benzer iri yaprak formunu da anımsatan bir motif oluşturmuştur. Dallar birbiri üstüne aynı şekli tekrarlayarak birleşmiştir. Bu birleşimlerin arasında oluşan üçgen boşlukların küçük üçgenler tam olarak bir şekil değil sadece boşluğu doldurmak için yapılan rastgele çizgilerin birleşmesiyle bir bütün oluşturulmuştur. Motifler alacalı bir şekilde ana motif ön plana çıkacak şekilde renklendirilmiştir. Genelde ana motifler açık renklerde sarı ve yeşil tonları tercih edilmiştir. Dış yüzeyde ise ağız çevresi dışında sır kullanımı yoktur. Dış yüzeyde hamurun içindeki katkı maddeleri ve ufak boyutlu boşluklar dikkat çekmektedir. Dış yüzeyde derin yiv izleri oldukça belirgindir.

Stilize rumi motifleri ve dal kıvrımları 13 yüzyılın ortaları Suriye örneklerin de 13. yüzyılın ikinci yarısında da itibaren Ahlat seramiklerinde görülmektedir. 13. yüzyıl örneğidir.

3.5. 48 Nolu Sgraffitto Gövde Parçası

(48 Numbered Sgraffitto Piece of the Body)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 7), (Çizim: 6). Hamur kalınlığı, a. göv.: 6mm, göv.: 9mm. Hamur rengi 7.5 YR 4/3 (Brown), İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

Eserin motifi diğer parçalardan oldukça farklıdır. Ters U şeklinde oluşan motiflerin içinde kıvrımlı dalların oluşturduğu oval motifler bulunmaktadır. Parça 90° çevrildiğinde U şeklindeki çizgilerin içinde bulunan oval motiflerin Osmanlıca harflerinden "Vav" harfine benzerliği dikkat çekmektedir. Eserin boşluklarında yarım daire motifleri kesik çizgilerle doldurulmuştur. Gövdeden merkeze doğru motifleri ayırmak için kullanılan derin yiv çizgiler üç sıra olarak devam etmiştir. Eserin iç yüzeyinde kahverengi, yeşil ve sarı motiflerin olduğu dikkat çekmektedir. Ana motifler açık renklerle bezenirken motifleri ayırmak için aralarda koyu tonlar tercih edilmiştir. Eserin arka yüzü yeşil sırla kaplıdır. Yiv izleri ve boyanın bazı yerlerde birikerek kalın ve koyu olduğu görülmektedir.

Samsat, Hasankeyf, Bitlis, Elazığ, Ahlat, Malatya ve Anadolu'nun birçok yerinde yapılan kazılarda Sgraffitto seramiklerin benzer örneklerini görmekteyiz. 12. yüzyıldan 14. yüzyıla geniş bir kullanım yüzyılına sahip olan sgraffitto örneklerin yapıldığı kültüre göre form, bezeme ve renk değişikliği şekillendiği görülmektedir. Serbest fırçalarla, soyut ve bitkisel bezemenin fazla olduğu bu örnekler genel olarak 13. yüzyıl olarak tarihlenmektedir.

3.6. 169 Nolu Sgraffitto Gövde Parçası

(169 Numbered Sgraffitto Piece of the Body)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 8) (Çizim: 7). Hamur kalınlığı: a. göv.: 5mm, k. göv.: -, göv.: 7mm. Hamur rengi 7.5 YR 6/6 (Reddish Yellow), İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

İncelemiş olduğumuz eserin iç yüzeyi sırlı ve motiflidir. İç yüzeyde kıvrımlı dalların birbiri içine geçerek oluşturduğu bir düğüm motifi hâkimdir. Bu motifin etrafında kalan boşlukları ise sanatçı oval daire, yarım daire ve üçgenimsi, motiflerle zenginleştirmiştir. Eserin düğüm olarak adlandırmış olduğumuz motif çok açık sarımsı yeşil tonla boyanmış, dairesel şekiller koyu kahve tonları kalan boşluklar da ise yeşil rengin tonları hâkimdir. Dış yüzeyde sır yok. Yiv izleri, hamur katkı maddeleri ve küçük gözenekler göze çarpmaktadır.

Samsat, Hasankeyf, Bitlis, Elazığ, Ahlat, Malatya ve Anadolu'nun birçok yerinde yapılan kazılarda Sigrafitto seramiklerin benzer örneklerini görmekteyiz. 12. yüzyıldan 14. yüzyıla geniş bir kullanım yüzyılına sahip olan sigrafitto örneklerin yapıldığı kültüre göre form, bezeme ve renk değişikliği şekillendiği görülmektedir. Serbest fırçalarla, soyut ve bitkisel bezemenin fazla olduğu bu örnekler genel olarak 13. yüzyıl olarak tarihlenmektedir.

3.7. 80 Nolu Sigrafitto Gövde Parçası

(80 Numbered Sigrafitto Piece of the Body)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 9), (Çizim: 8). Hamur Kalınlığı: a. göv.: -, k. göv.: -, göv.: 7mm. Hamur rengi 7.5 YR 8/4 (Pink), iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

İncelemiş olduğumuz eser iç yüzeyi sırlı ve motiflidir. Merkezinde stilize bir palmet motifi etrafını saran dilimli ve büyük ölçekte hayat ağacını anımsatan bir bitki görmekteyiz. Motifin devamı parçanın küçük ve kırık olmasından dolayı anlaşılmamaktadır. Merkezinde kahverengi ve sarımsı tonlar kullanılmış etrafı yeşil sırlıdır. Dış yüzeyinde ise çok açık yeşil sır olduğu görülmektedir. Aynı zamanda eserin dış yüzeyinde eserin hamurunda bulunan katkı maddeleri hamurun dışında küçük noktacıklar şeklinde belirgindir.

Samsat, Hasankeyf, Bitlis, Elazığ, Ahlat, Malatya ve Anadolu'nun birçok yerinde yapılan kazılarda Sigrafitto seramiklerin benzer örneklerini görmekteyiz. 12. yüzyıldan 14. yüzyıla geniş bir kullanım yüzyılına sahip olan sigrafitto örneklerin yapıldığı kültüre göre form, bezeme ve renk değişikliği şekillendiği görülmektedir. Serbest fırçalarla, soyut ve bitkisel bezemenin fazla olduğu bu örnekler genel olarak 13. yüzyıl olarak tarihlenmektedir.

3.8. 159 Nolu Sigrafitto Gövde Parçası

(159 Numbered Sigrafitto Piece of the Body)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 10), (Çizim: 9). Hamur Kalınlığı: a. göv.: 4 mm, k. göv.: -, göv.: 7mm. Hamur rengi 2.5 YR 5/8 (Red), İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

İncelemiş olduğumuz eserin iç yüzü tamamen sırlı ve motiflidir. Lotus çiçeğinden esinlenilerek yapılmış ancak çiçeğin gövde kısmında iki dilimli olarak dışa çıkık ve aşağıya doğru hafif kıvrılarak farklı bir çiçek düşünülmüştür. Çiçeğin uç noktası gövdeden incelererek içbükey bir kıvrımla incelererek birleşmiştir. Dış çizgileri oldukça kıvrımlıdır. İçinde ise yine iki adet yaprak biçimli çizgi ve içinde birbirini dik keserek ızgara şeklinde çizgilerle şekillenmiştir. Bu şekilde çiçeğin merkezinde bulunan bu çizgilerin eğri ve farklı aralıklarda olmasından dolayı gelişigüzel yapıldığı hissini vermektedir. Ana motif olarak kullanılan çiçeğin etrafında da çeşitli çizgilerin ve şekillerin olduğu görülmektedir. Ancak motif tam olarak

görülmediği için fikir yürütmek zordur. Çiçeğin merkezinde yeşil etrafında ise kahverengi ve yeşil sırlar kullanılarak ana motif ortaya çıkarılmış, etrafında ise açık sarı ve tonları kullanılmıştır. Eserin dış yüzeyinde ise ağı kenarı etrafı çok açık sarı ve beyaz astar kullanılarak renklendirilmiştir. Devamında ise eserin dış yüzeyi sırsızdır. Yiv izleri, küçük gözenekler ve hamur katkı maddeleri göze çarpmaktadır.

Eski Malatya Nekropol kazısı seramiği (Fotoğraf: 32) Samsat, Hasankeyf, Bitlis, Elazığ, Ahlat (Karamağaralı, 1982:456) (Fotoğraf: 33), Malatya ve Anadolu'nun birçok yerinde yapılan kazılarda Sigrafitto seramiklerin benzer örneklerini görmekteyiz. 12. yüzyıldan 14. yüzyıla geniş bir kullanım yüzeyine sahip olan sigrafitto örneklerin yapıldığı kültüre göre form, bezeme ve renk değişikliği şekillendiği görülmektedir. Serbest fırçalarla, soyut ve bitkisel bezemenin fazla olduğu bu örnekler genel olarak 13. yüzyıl olarak tarihlenmektedir.

3.9. 83 Nolu Sigrafitto Gövde Parçası (83 Numbered Sgrafitto Piece of the Body)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011(Fotoğraf:11), (Çizim:10). Hamur Kalınlığı: a. göv.: 8mm, k. göv.: 1.1cm , göv.: 8mm. 5 YR 4/4 (Reddish Brown), İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

Eserin iç yüzeyi sırlı ve motiflidir. Diğer eserlerde pek görülmeyen bir kompozisyon vardır. Eserin sırt sırta verilmiş ikişerli yay şeklinde motiflerin iç kısımlarında kareleme yaparak her karenin içine V şeklinde veya çizgi şeklinde dolgulandırılmıştır. Yay biçimli çizgilerin oluşturduğu boşluklarda da dört köşeli küçük geometrik şekiller oluşturmuştur ve bu şekillerin içi de spirallerle doldurularak boş bırakılmamıştır. Yay biçimli ikişerli şeritlerin biri kahverengi diğeri ise yeşil renkle sırlanmıştır. Kare olarak yapılan içleri ise açık sarı tonları sırla kaplanmıştır. Eserin arka yüzü ise mat beyaz astarla kaplıdır.

Biz bu tarz süslemeyi genelde Bizans seramiklerinde görüyoruz. Bizans seramiklerinde net bir tarihlendirme yapılmadan 12. yüzyıl ve 13. yüzyıl olarak tarihlenmektedir. Ancak 14. yüzyıla kadar da tarihlenen örnekleri vardır. Bizans seramiklerinde uygulanan bezeme ve tekniğin Atina (Bursalı, 2007:237)(Fotoğraf: 56) ve Al Mina (Bursalı, 2007:245)(Fotoğraf: 55) örneklerine benzer olmasından dolayı 13. yüzyıl Bizans olarak tarihlenmektedir.

3.10. 180 Nolu Sigrafitto Gövde Parçası (180 Numbered oPiece Of the Body)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011(Fotoğraf: 12), (Çizim: 11). Hamur Kalınlığı: a. göv.: 7 mm, k. göv.: 1cm, göv.: 9mm Hamur rengi 7.5 YR 6/6 (Reddish Yellow), İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

Eserin iç yüzeyi sırlı ve motiflidir. Seramik iki ayrı kompozisyona ayrılmıştır. Birbirine paralel yedi adet ikişerli gruplandırılan yay biçimli çizgiler arasına kıvrımlı bir çizgi daha eklenmiştir. Birbirine paralel bu çizgilerin devamında dilimli dairenin içinde birbirini dik kesen çizgilerin oluşturduğu karelerin köşelerine küçük daireler şeklinde zengin ve farklı bir motif yapılmıştır. Daha önce kat. 62 de benzerini incelemiştik. Seramiğin yüzeyinde çatlaklar ve kırıklar vardır ancak sır renkleri oldukça

canlıdır. Boşlukları kahverengi ve yeşil tonlarında sırlayan usta kalabalık motiflerde açık sarı ve tonlarını kullanmıştır. Eserin dış yüzeyinin yarısı mat beyaz astarlı ve derin yiv izleri görülmektedir. Devamında ise koyu yeşil sır kullanılmış ancak sır devam etmemektedir. Arka yüzeyde de çatlaklar görülmektedir.

Bizans Seramikleriyle benzer özellikler gösteriyor motifi Bizans seramiklerinde görüyoruz. Bizans seramiklerinde net bir tarihlendirme yapılmadan 12. yüzyıl ve 13. yüzyıl olarak tarihlenmektedir. Ancak 14. yüzyıla kadar da tarihlenen örnekleri vardır. Bizans seramiklerinde uygulanan bezeme ve tekniğin (Fotoğraf: 56) Atina ve (Fotoğraf: 55) Al Mina örneklerine benzer olmasından dolayı 13. yüzyıl Bizans olarak tarihlenmektedir.

3.11. 179 Nolu Sgraffitto Gövde Parçası

(179 Numbered Sgraffitto Piece of the Body)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 13) (Çizim: 12). Hamur Kalınlığı: a. göv.: -, k. göv.: 1cm, göv.: -. Hamur rengi 7. 5 YR - 6/6 (Kırmızımsı sarı), İyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

Süslemeye yoğun bir bezeme görülmektedir. Oldukça karışık kıvrımlı çizgilerin birbiri içine geçerek düğümlendiği görülmektedir. Her düğümün oluşturduğu boşluklar daha önce de incelemiş olduğumuz birçok seramikteki gibi rumi motifleri ile doldurulmuştur. Seramiğin ana motifi açık sarı renk sirla renklendirilmiştir. Motifler arasında kalan küçük alanlar ise koyu kahverengi ve yeşil tonları kullanılarak ana motifi ön plana çıkarmıştır. Arka yüzünde ise, toprak altında kalmasından kaynaklı harç ve kireç kalıntıları olduğu görülmektedir.

Eski Malatya Nekropol kazısı seramiği (Akturan, 1989: 17) (Fotoğraf: 54), kıyaslanan seramikle aynı yerleşim yerinde olması, benzer motifin ve bezeme tekniği aynı dönemin eserleri olduğunu göstermektedir. 13. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.12. 198 Nolu Sgraffitto Gövde Parçası

(198 Numbered Sgraffitto Piece of the Body)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 14), (Çizim: 13). Hamur Kalınlığı a. göv.: 7mm, k. göv.: -, göv.: -. Hamur rengi 7.5 YR - 8/2 (Pinkish white), Hamur içerisinde beyaz taş, kireç veya mika parçacıklarının olduğu görülmektedir. Beyaz mat astar kullanılmıştır Koyu yeşil, kahverengi tonlarında sır kullanılmıştır.

Şimdiye kadar incelediğimiz örnekler içerisinde ilk defa hayvan figürüne rastlanmıştır. Figürün yanı sıra renk açısından da farklılık göstermektedir. Siyah, koyu kahverengi sırrın hâkim olduğu motifte, kuşun rengi koyu yeşildir. Arka yüzde de koyu renk sır görülmektedir. Kademeli olarak sır rengi koyulaşmış daha sonra kaideye doğru devam etmemiştir.

Elazığ Etnoğrafya Müzesinde bulunan bir parça (Aytaç, 2010:515) (Fotoğraf: 57) renk ve figür açısından farklı olsa da aynı kategoride değerlendirilmiştir. Bizans seramiklerinde de kullanılan bir figürdür (Bursalı, 2007:24) (Fotoğraf: 58). Edirne Arkeoloji Müzesinde, Kubad Abad seramikleri. Samsat, Ortaçağ coğrafyasında Selçuklu ve Bizans gibi birçok uygarlığın seramik, çini ve birçok el sanatlarında severek kullandığı bir figürdür. Eser 13. yüzyıla tarihlenmektedir.

3.13. 47 Nolu Sgraffitto Kaide Parçası

(47 Numbered Sgraffitto Piece of the Pedestal)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 15). Kaide çapı: 7cm, Yükseklik: 2.1cm, Hamur Kalınlığı: k.kal.: 1cm, k.göv.: 1.2 cm,

göv.: 9mm. Bu tipteki kapların ayaklarının yüksekliği az, oldukça yayvan kaplardır. Cidar kalınlıkları farklılık göstermektedir. Ayakların bazıları dışa doğru kalınlaşmıştır. Ancak ağız formuna dair bir bilgi vermediği gibi forma dairde tam olarak bir bilgi vermemektedir (Çizim: 14). Hamur rengi 7. 5 YR - 5/4 (Kahverengi), iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

İnce düz ve birbirine paralel birer cm aralıklarla diyagonal (Bir çokgende ardışık olmayan iki köşeyi birleştiren çizgi) ışınsal çizgiler bulunmaktadır. Bu çizgilerin merkezde birleşmektedir. Birbirine paralel olan ve eşit aralıklarda olan çizgilerin arası çok açık sarı tonlarında sırlanmış, paraleller arasında kalan üçgen boşluklar ise yeşil ve kahverengi tonlarında sırlanarak kapta renk olarak bir hareketlilik yaratmıştır. Böylece motifte olan sadelik renkle hareketlendirilmiştir. Yüzeyde çatlaklara ve sır kırıkları bulunmaktadır. Dış yüzeyinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Kabin kullanımına ve pişirmesindeki ısı oranına bağlı olarak renk tonlarında ara ara değişim görülmektedir. İslam sanatında geometrik motiflerin varlığını daha çok mimaride görmekteyiz. Bunların daha basit motiflerini erken dönem seramiklerinde görmekteyiz. Geometrik şekiller sonsuz bir formda devam eder.

İslami dönem İznik Roma Tiyatro'su kazı buluntularında da benzer örneklere fazlasıyla rastlanmaktadır (Fotoğraf: 37), (Fındık, 2001:94-97). Elazığ Harput İç Kale kazısı (Sevin, 2011:173) (Fotoğraf: 36), Malatya Kırkkardeşler Şehitliği (Mezarlığı) kazısı, Elazığ Etnografya Müzesinde bulunan bir tabak (Aytaç, 2010:522) (Fotoğraf: 38), Malatya Sevserek I. Han kazısı buluntuları (Fotoğraf: 34), Bitlis kazısı (Baş, 2014: 62) (Fotoğraf: 33) örnekleri; Bizans kaplarında da ışınsal motifleri şu örneklerde, Paris (Bursalı, 2007:204) (Fotoğraf: 37), Bergama (Bursalı, 2007:200) (Fotoğraf: 40) görmekteyiz. Işınsal motiflerin İslami örneklerde yaygın kullanımını görmemize rağmen Bizans'ta çok nadiren görülmektedir. 12. ve 13. yüzyıl örnekleridir. Kaplarını ayakları 1.5 cm'nin çok fazla üzerinde olmamaktadır. Bu özelliği ile 13. yüzyıla tarihlendirilebilir (Karamağaralı,1982: 399); fakat yayvan ve yuvarlak kaplar olması ile 13. yüzyıl ikinci yarısıdır.

3.14. 52 Nolu Sigrafitto Kaide Parçası

(52 Numbered Sgraffitto Piece of the Pedestal)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 16). Kaide Çapı: 7cm, yükseklik: 2. 4 cm, Hamur Kalınlığı: k.kal.: 8mm, k. göv.: 1.3cm, göv.: 6 mm. Bu tipteki kapların ayaklarının yüksekliği az, oldukça yayvan kaplardır. Cidar kalınlıkları farklılık göstermektedir. Ayakların bazıları dışa doğru kalınlaşmıştır (Çizim: 15). Hamur rengi 7.5 YR - 6/6 (Kırmızımsı Sarı), iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Koyu yeşil, kahverengi tonlarında sır kullanılmıştır.

Seramik parçasının üzerinde bulunan bezeme bitkiseldir. Kaidenin merkezinde stilize bir papatya motifi olduğu görülmektedir. Her bir çiçeği çevreleyen birbirini takip eden iki oval çizgi bir bordür oluşturur çiçek etrafında. Oval çizgilerin birleştiği dış köşelerde küçük çiçekler yapılarak kompozisyon zenginleştirilmiştir. Küçük çiçekler üçer dilimli büyük çiçeklerin ise dilim sayısı daha fazladır. Çiçeklerden bir kompozisyon oluşturulmuştur ancak çiçeklerin özensiz veya acele işlendiği düşünülmektedir. Bu seri üretimden kaynaklı olabilir. Eserin üzerindeki sırlar dökülmüş mat beyaz astarı

görülmektedir. Birkaç yerde kalan sırdan çiçeklerin etrafındaki bordürlerin yeşil tonlarında olduğu anlaşılmaktadır. Küçük çiçekler kahve ve sarı tonlarında sırlanmıştır. Dış yüzeyinde sır uygulanmamıştır.

Bitlis Kalesi kazı (Fotoğraf: 41), (Baş, 2012:63) motif, sır ve bezeme tekniği olarak Bitlis örneğiyle aynıdır. 13. yüzyıl ikinci yarısı ve 14. yüzyıl olarak tarihlendirilmektedir.

3.15. 46 Nolu Sgrafitto Kaide Parçası

(46 Numbered Sgrafitto Piece of the Pedestal)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 17). Kaide Çapı: 7.5cm, yükseklik: 3cm, hamur kalınlığı: k.kal.: 6mm, k.göv.: 1cm, göv.: 1 cm. Bu tipteki kaplar dışa doğru diyagonal olarak yükselir ve içe doğru düz deva eder. Diğer parçalara göre kaidesi ince cidarlıdır. Ayakucu dışa doğru çıkıntı yapmaktadır (Çizim: 16). Hamur rengi 5 YR - 7/8 (Kırmızımsı Sarı), iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır. Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

Merkezde iç içe dilimli ince çizgilerden oluşan dört adet stilize dilimli Rumi motifleri birbirini takip ederek kabın merkezi motifini oluşturmaktadır. Birbirini takip eden Rumiler üç dilimli olarak bir yaprak gibi ucu inceltilerek sivrileştirilmiştir. Rumilerin etrafını dilimli bir şerit daire şeklinde bir sıra çevrelemiş, dilimli sırayı yine iki düz çizgiden oluşan oval daire çevrelemiştir. Kabın formuna göre yapılan süslemeler daha çok oval kompozisyonlar oluşturmaktadır. Rumiler yeşil ve kahverengi tonları kullanılarak birer renk arayla sırlanmıştır. Rumilerin etrafında açık sarı tonlarında sır kullanılmış. Ana motifin çevresindeki dilimli ve çizgisel daireler ise yeşil ve kahverengi sırla sırlanmıştır. Kabın sırrı alacalı bir şekilde çizgilerin dışına taşmıştır. Dış yüzeyde sır kullanılmamıştır.

Malatya Şahabe-i Kübra Medresesi kazısı (Fotoğraf: 44) da benzer bir örnek sır ve bezeme ve teknik olarak aynıdır. Hasankeyf, Bitlis, İznik, Harput, Samsat ve yapılan birçok kazıda görmekteyiz. İslam dönemi seramiklerinde kazıma tekniğindeki seramiklerde çiçek yapraklarının tam ortasında veya aralarında ince çizgiler, daireler yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır. Sır bezeme ve sgrafitto sitilize rumi motifi ve yaprakların kullanımı bize Ortaçağın 13. yüzyıl örnekleri olduğunu göstermektedir.

3.16. 141 Nolu Sgrafitto Kaide Parçası

(141 Numbered Sgrafitto Piece of the Pedestal)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011 (Fotoğraf: 18). Kaide Çapı: 8cm, yükseklik: 3.1cm, hamur kalınlığı: k.kal.: 8mm, k. göv.: 9mm, göv.: 7 mm. Bu tipteki kapların oluşmasında dikkate alınan özelliği kabın kaidesinde orta noktada cidarın kalınlaşmasıdır. Bu tipteki kapların ayaklarının yüksekliği az, oldukça yayvan kaplardır. Cidar kalınlıkları farklılık göstermektedir. Ayakların bazıları dışa doğru kalınlaşmıştır (Çizim: 17). Hamur rengi 5 YR 7/8 (Reddish Yellow), iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Mat beyaz renk astar kullanılmıştır. Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

İncelemiş olduğumuz eserin iç yüzeyinde kabın merkezindeki motif tam olarak görülememektedir. Motifin bir kısmı kabın parça olmasından dolayı görülmektedir. Merkezde daha önce incelemiş olduğumuz sitilize papatya motifi işlenmiştir etrafında ise sitilize Rumi motifleri rüzgârgülü şeklinde ortadaki çiçek motifini çevrelemiştir. Kabın

ortasında merkezi bir motif oluşturulmuştur. Arka yüzeyinde sır görülmemektedir. Yiv izleri, küçük kireç parçacıkları ve ufak çapta gözenekler olmasına rağmen sık dokuludur.

Sır bezeme ve sigrafitto sitalize Rumi motifi ve yaprakların kullanımı bize 13. yüzyıl örnekleri olduğunu göstermektedir. Benzer tekniği Hasankeyf, Bitlis, İznik, Harput, Samsat ve yapılan birçok kazıda görmekteyiz.

3.17. 196 Nolu Sigrafitto Kaide Parçası

(196 Numbered Sgraffitto Piece of the Pedestal)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011(Fotoğraf: 19). Kaide Çapı: 8cm, yükseklik: 2.5cm, hamur kalınlığı: k.kal.: 7 mm, k. göv.: 1.4cm, göv.: 9mm. Bu tipteki kapların ayaklarının yüksekliği az, oldukça yayvan kaplardır. Cidar kalınlıkları farklılık göstermektedir. Ayakların bazıları dışa doğru kalınlaşmıştır(Çizim: 18). Hamur rengi 7.5 YR 6/6 (Reddish Yellow), iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır. 46 ve 141 nolu parçaların bezemeleriyle benzer.

Sır bezeme ve sigrafitto sitalize Rumi motifi ve yaprakların kullanımı bize 13. yüzyıl örnekleri olduğunu göstermektedir. Benzer tekniği Hasankeyf, Bitlis, İznik, Harput, Samsat ve yapılan birçok kazıda görmekteyiz.

3.18. 157 Nolu Sigrafitto Kaide Parçası

(157 Numbered Sgraffitto Piece of the Pedestal)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011(Fotoğraf: 20). Kaide çapı: 8cm, yükseklik: 3cm, hamur kalınlığı: k.kal.: 9mm, k. göv.: 1.7cm, göv.: 1.5cm. Bu tipteki kapların ayaklarının yüksekliği az, oldukça yayvan kaplardır. Cidar kalınlıkları farklılık göstermektedir. Ayakların bazıları dışa doğru kalınlaşmıştır (Çizim: 19). 5 YR 7/8 (Reddish Yellow), iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

İnce düz ve birbirine paralel birer cm aralıklarla diyagonal (Bir çokgende ardışık olmayan iki köşeyi birleştiren çizgi) ışınsal çizgiler bulunmaktadır. Bu çizgilerin merkezde birleşmektedir. Birbirine paralel olan ve eşit aralıklarda olan çizgilerin arası çok açık sarı tonlarında sırlanmış, paraleller arasında kalan üçgen boşluklar ise yeşil ve kahverengi tonlarında sırlanarak kapta renk olarak bir hareketlilik yaratmıştır. 47 nolu parça ile benzemektedir.

İznik Roma Tiyatrosu kazı buluntuları (Fındık, 2001:93)(Fotoğraf: 37), Harput İç Kale Kazısı 2005-2009 kazı buluntuları (Sevin, 2011:173)(Fotoğraf: 36), Malatya, Sevserek 1. Han kazısı (Fotoğraf: 32), Bergama (Bursalı, 2007:200) (Fotoğraf: 40) gibi kazılarda bezeme ve sır rengi olarak yakın örnekleri vardır. 12. ve 13. yüzyıl örnekleridir.

3.19. 161 Nolu Sigrafitto Kaide Parçası

(161 Numbered Sgraffitto Piece of the Pedestal)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011(Fotoğraf: 21). Kaide çapı: 8cm, yükseklik: 3cm, hamur kalınlığı: k.kal.: 7mm, k.göv.: 1.4cm, göv.: 1 cm. Bu tipteki kapların oluşmasında dikkate alınan özelliği kabın kaidesinde orta noktada cidarın kalınlaşmasıdır. Aynı zamanda ayak yüksekliğinin kısa ve yayvandır (Çizim: 20). Hamur rengi 5 YR 7/8 (Reddish Yellow), iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır.

Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

Merkezi çiçeğin etrafında sola doğru kıvrımlı yaprak şeklinde dalların birbirini rüzgârgülü şeklinde takip ettiği görülmektedir. Bu dalların etrafında da dalları saran başka bir çember merkezi motifi sardığı görülmektedir. Eserin yüzeyindeki sırların dökülmüş olmasından kaynaklı motifin devamını göremiyoruz. İç yüzeyde yeşil ağırlıklı kahverengi ve sarı sır rengi kullanılmıştır. Eserin arka yüzü sırsızdır. Yiv izleri, hamur yüzeyindeki boşluklar ve kireç veya mika parçaları görülmektedir.

Daire ile çerçeveselendirilerek sınırlandırılan sigrafitto kaidenin bezeme tekniği, sır rengi, bitkisel motifin ve kompozisyonun benzer örnekleri ortaçağ kazılarında görülmektedir. İznik, Elazığ, Sivas ve Hasankeyf olmak üzere, daha kaliteli örneklerini görmekteyiz. Genel bir tarihlendirmeye 12. ve 13. yüzyıl örnekleridir.

3.20. 53 Nolu Sigrafitto Kaide Parçası

(53 Numbered Sgraffitto Piece of the Pedestal)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011(Fotoğraf: 22). Kaide çapı: 7cm, yükseklik: 4.6 cm, hamur kalınlığı: k.kal.: 7mm, k.göv.: 1.4 cm, göv.: 1cm. Bu tipin oluşmasında ayak yüksekliği dikkate alınmıştır. 1.5cm'in üzerinde olması önemlidir. Eserin cidar kalınlıkları farklıdır. İnce cidarlı kaide yukarıya doğru kalınlaşmıştır (Çizim: 21). Hamur rengi 5 YR 5/6 Yellowish Red), iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

Eserin merkezinde kıvrımlı yapraklardan oluşan ve onunda etrafını saran ikinci bir kıvrımlı dalların birleştiği yarısı yüzeyinde kalabilmiş merkezi bir motif görülmektedir. Bu motifi, daireler içinde dört yapraklı papatya çiçeklerine benzeyen çiçekler sarmalamıştır. Bu dairelerin çift şeritlerle çevrelediği görülmektedir. Eserde açık renklerin hâkim olduğu görülmektedir. Özellikle çiçeklerin etrafında yeşil sır kullanılmıştır. Bu da çiçeklerin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Eserin arka yüzeyinde ise sır kullanılmamıştır. Yiv izleri, küçük boşluklar ve kireç veya mika taneleri görülmektedir.

Bitlis Kalesi kazısı (Fotoğraf: 41), (Baş, 2012:63) Benzer teknik ve süsleme anlayışını kat. diğer örneklerde görmekteyiz. 12. ve 13. yüzyıl örneğidir.

3.21. 43 Nolu Sigrafitto Kaide Parçası

(43 Numbered Sgraffitto Piece Of The Pedestal)

Malatya, Battalgazi Evi Kazısı 2011(Fotoğraf: 23). Kaide çapı: 7cm, yükseklik: 4 cm, hamur kalınlığı: k.kal.: 5mm, k.göv.: 1.2cm, göv.: 5mm. Bu tipteki kaplar dışa doğru diyagonal olarak yükselir ve içe doğru düz devam eder. Diğer parçalara göre kaidesi ince cidarlıdır. Ayakucu dışa doğru çıkıntı yapmaktadır (Çizim: 22). Hamur rengi 7.5 YR 5/6 (Strong Brown) iyi elenerek yabancı maddelerin kil içerisinden temizlenmesi saplanmıştır. Sık dokulu sert bir hamur yapısı vardır. Beyaz mat astar kullanılmıştır Yeşil, kahverengi ve açık sarı tonlarında sır kullanılmıştır.

Eserin merkezinde büyük ölçekte bir çiçek motifi yapılmıştır. Merkezde büyük göbek kısmı etrafını saran dilimli yapraklar papatya çiçeğinin tasvir edildiğini düşündürmektedir. Sade bir motif uygulanan kabın sağ ucunda şerit şeklinde çizgiler görülmektedir. Merkezi çiçek motifi ön plana çıkarılmak için koyu yeşil ve kahverengi sır kullanılmıştır. Motifsiz yerler ise açık yeşil sırla kaplıdır. Eserin

arka yüzeyinde beyaz astar kalıntıları görülmektedir. Yiv izleri, küçük boşluklarda görülmektedir.

Samsat, Hasankeyf, Bitlis, Elazığ, Ahlat, Malatya ve Anadolu'nun birçok yerinde yapılan kazılarda sigrafitto seramiklerin benzer örneklerini görmekteyiz. 12. yüzyıldan 14. yüzyıla geniş bir kullanım yüzeyine sahip olan sigrafitto örneklerin yapıldığı kültüre göre form, bezeme ve renk değişikliği şekillendiği görülmektedir. Serbest fırçalarla, soyut ve bitkisel bezemenin fazla olduğu bu örnekler genel olarak 13. yüzyıl olarak tarihlenmektedir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Destan Kahramanı Battalgazi türbe ve müstemilatında restorasyon projesine yönelik arkeolojik kazılar tamamlanmıştır. Bu kazılarda çıkan seramik grupları içerisinde Sigrafitto tekniği, Ortaçağ Döneminin en sevilen ve yoğun kullanılan örneklerini oluşturmaktadır. Ortaçağ dönemi uygarlıklarında Bizans, Anadolu Selçuklu, Beylikler ve hatta Osmanlı'ya geçişte sevilerek kullanılan bu grup örnekleri Battalgazi Evi kazısı örneklerinde de yoğun olarak görülmektedir. Kazıma tekniğinde yapılan sigrafitto seramikler boyalı kazıma tekniği olup çok renkli parçalar olarak yüzeye çıkarılmıştır.

Ortaçağ seramiklerinin birçoğunda özellikle günlük kullanım ve düşük kalite ürünlerde kapların dış yüzeylerinin sırlanmadığı, sırtın yer yer yarım bırakıldığı, rast gele dışa akıtıldığı, dış yüzeyde bezemenin olmadığı görülmektedir (Karamağaralı, 1999: 25 ve Fındık, 2014:143). Kazıma tekniği 9. yüzyılda (Öney, 1992:106 ve Fındık, 2008: 130). Yakınoğu'da, 8. yüzyılda Yakınoğu'dan ithal edilen Çin örneklerinde görülmeye başlamıştır. Yakınoğu'da 9. ve 12. yüzyıllarda, 10. yüzyıldan itibaren Mısır'da, 14-15. yüzyıllarda da İtalya'da karşımıza çıkmıştır (Fındık, 2001:119). Kazıma seramiklerini en yoğun kullanımını Bizans seramiklerinde (Fındık, 2001:118) görmemize rağmen aynı topraklarda yaşayan farklı kültürlerin etkileşim sonucu yayıldığı görülmektedir. Bizans tek renkli sırlı kazıma seramikler 11-12. yüzyılları arası (Fındık, 2001:119; Bilici, 2006:519). Yeşil ve kahverengi boyalı kazıma seramiklerin 12. Yüzyıl (Pamela, 1988:27) Kazıma-sigrafitto seramiklerin sağlam verilere dayanmaksızın 12. yüzyıl sonları ile 13. yüzyıla tarihlenir (Doğer, 2000:72). Sigrafitto seramiklerin 14. yüzyıl ortalarına kadar kullanıldığını kaynaklarda görmekteyiz (Baş,2012:138; Bilici,2006:519; Acun, 1995:35; Karamağaralı,2007:131; Fındık,2008:132). İslam sanatında Sigrafitto seramikler; Abbasi, Fatimi, Eyyubi, Memlük, Selçuklu dönelerinde İran'da Mısır'a; Bizans, Ermeni ve Gürcü sanatlarında, Kırım, Kıbrıs, Tunus ve İtalya'ya kadar çok geniş alana yayılmıştır (Fındık,2001:119). Bu bağlamda Anadolu Selçuklu dönemi sigrafitto seramiklerinin İslam kültürüyle etkileşimi sonucu İslami motiflerin mimaride olduğu kadar el sanatlarında da kullanıldığı görülmektedir. Yakınoğu'da yoğun olarak kullanılan bu seramiklerin Selçuklu seramiklerinde de yoğun kullanılmıştır. Dünya çapında bu kadar geniş bir alana yayılan kazıma tekniğinin Anadolu'da da aynı hızla yayıldığını kazılar sonucunda çıkan buluntularda görmekteyiz. Korucutepe kazısında ele geçen buluntularda 12-14. yüzyıllarda bölgede kazıma tekniğinde seramiklerin üretildiğini göstermektedir (Bakırer, 1980:222). Eski Malatya Nekropolü kazısında Ortaçağ'a ait Tümülüs tarzı mezarlıkta ortaya çıkarılmış ve bunların içinde de çoğu 13. yüzyıla ait, pek çok sırlı seramik parçaları bulunmuştur. Antakya kazılarında da mezarlıklar içerisinde, Kıbrıs kazılarında 13. yüzyıla ait mezarlarda iskeletlerin yanında sigrafitto seramikler bulunmuştur (Akturan, 1999:143). Mezarlara kap konulması âdeti eski Türk Geleneğinde vardır. Türklerin ölüleri mumyalamak gibi eski

geleneğin İslami kabullerinden sonra da devam ettiği bilinmektedir (Karamağaralı, 1995:39).

Doğudan Batıya çok geniş bir kullanım alanına yayılmıştır. Anadolu'da yapılan diğer Ortaçağ kazılarında Ahlât, Hasankeyf, Bitlis, Osmaniye, Eskişehir (Karacahisar), Elazığ, Harput, Bitlis, Samsat (Özgüç, 2009:19) gibi alanlarda yapılan kazı sonuçlarında seramiklerin birbirine çok benzediği ve aynı dönem özellikleri gösterdiği görülmektedir. Örnekleri incelediğimizde Ahlât kenti, Ahlât buluntuları 13. yüzyıla tarihlenen kazıma tekniğindeki seramikleri (Karamağaralı, 1982:40; Parlak, 2010:58) İslam dünyasında ilim ve kültür açısından merkezi bir kent olmuştur. Kaynaklarda oldukça kalabalık olan bu kentin istila ve depremlerle zarar gördüğü yazmaktadır. Ahlât kazılarını yürüten Haluk ve Beyhan Karamağaralı, Ahlât kazılarında çıkan buluntular içerisinde çini ve seramik fırınlarına işaret etmektedir. Bu fırın geniş bir alana yayılmıştır ve üretilen eserlerin tarih farkı dışında büyük yenilik ve stil ayrılıkları bulunmamaktadır (Karamağaralı, 1982:151). Merkezlerde bulunan eserlerin çok farklı özellikler göstermemesi eserlerin aynı merkezlerde yapıldığı veya yönetildiğini ortaya koyar. Samsat kazılarında da bol miktarda 12. yüzyıl ortaları ile 13. yüzyıl ortası İslam seramiği bulunmuştur. Bunlar Suriye Atabek, Eyyubi ve Anadolu Selçuklu-Artuklu malzemesidir (Öney,1992:89). Kubad Abad kazısında 13. yüzyıl sigrafittolar bulunmuştur.

Yine Bitlis Kalesi kazılarında çıkan sırlı seramik buluntularının Ahlât, Hasankeyf gibi Osmanlı'nın son dönemlerine kadar seramik üretimi yaptığı yerlerle olan bağlantısını göstermektedir (Baş, 2010:89). Bitlis Kalesi kazısı Osmanlı katmanında çıkan sigrafittolar 14. yüzyıla tarihlenmiş (Baş, 2012: 138), Bitlis Kalesi kazılarında çıkan verilerde burada seramik fırınlarının olduğu uçayak ve koni gibi malzemelerin bulunması kalede seramik yapıldığının kanıtıdır. Bu uçayakların Battalgazi Evi kazısında da bulunması aynı bölgede üretim olduğunu göstermektedir. Burada bulunan seramiklerin içerisinde sigrafitto, tek renkli seramikler Battalgazi seramiklerine benzerliğiyle dikkat çekmektedir. Bir başka merkezde yapılan Ortaçağ dönemi kazısı olan Balat İlyas Bey Külliyesi'nde (Aydın-Didim) gerçekleştirilen kazılarda yoğun şekilde sırlı ve sırsız seramik buluntularla karşılaşmıştır. Sırlı seramiklerde sigrafitto teknikli, tek renk sırlı ve sırsız seramikleri dikkat çeker. Burada yapılan kazılarda da seramik fırını buluntularına rastlanmıştır. Diğer kazılarda çıkan seramiklerle paralellik göstermektedir. Bitkisel bezemeler, geometrik kompozisyonlar Battalgazi Evi seramiklerinden daha zengin bir bezemeye sahip olsa da renk ve bezeme tekniği açısından benzerliği görülmektedir. Seramik üretim merkezi açısından önemli bir yere sahip olan Hasankeyf Abdülislam Uluçam başkanlığında kazıları gerçekleştirilmiştir. Bol miktarda bulunan seramik fırınlarında bulunan temizlik kazısı sırasında seramik üretimine dair bilgi veren sırlı-sırsız birçok seramik parçaları ile uçayak ve çeşitli fırın malzemesi buluntuları ele geçirilmiştir (Fındık, 2008: 14). Hasankeyf zengin seramik buluntuları ve fırınlarıyla Ortaçağ'da önemli seramik merkezlerinde biri olmuştur. Bulunan seramiklerin form ve süsleme açısından 13. yüzyıl Suriye örnekleriyle benzerdir (Fındık, 2008:129). İncelediğimiz seramiklerin merkezlerini belirlemek güçtür. Çünkü Anadolu'nun doğudan batıya uzanan birçok kentinde benzer seramiklerin varlığından örneklerle bahsettik. Örneklerin genelinde benzer malzeme ve tekniğin kullanıldığı görülmektedir. Tarihsel bir farklılığın dışında örneklerde birbirini tekrar eden bir üslubun varlığından söz edebiliriz. Süslemede ise, farklı yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. En çok kullanılan desenlerin ince uçlu bir

aletle kazınarak oluşturulduğu sigrafitto tekniğidir. Tarih olarak 13. yüzyıl örnekleriyle benzetilmektedir.

Battalgazi Evi kazı çalışmalarının en zengin buluntu grubunu sigrafitto seramikler oluşturmaktadır. Bütün çalışma katmanlarında kırık ve dağınık halde ele geçen seramik buluntular, kullanım alanları, formları, teknik özellikleri, renk ve bezeme bakımından yoğun bir çeşitlilik göstermekte ve 12.-16. yüzyıllarda Türk mutfak kaplarının yapım tekniği, form, süsleme gibi özelliklerinin belirlenmesi ve Türk Sanatındaki yerinin değerlendirilmesi açısından önemlidir. Desen ve motifler Erken Osmanlı dönemi seramiklerinin de prototipini oluşturmaktadır. Bunların en belirgin örneklerini ahşap, dokuma, çini, mezar taşı, mimari gibi eserlerde de görmekteyiz. Günümüze kadar gelebilen bu seramik parçaları içerisinde tümlenebilir parçalar olmadığından dolayı bize kompozisyon hakkında net bir bilgi vermemektedir. Selçuklu döneminde insan ve hayvan figürleri ağırlıklı olarak kullanılmışken incelediğim seramik parçaları içerisinde bir seramik parçasında "kuş" figürü görülmüştür. Diğer seramikler de ise bitkisel ve geometrik motifler ağırlıklı kullanılmıştır.

Battalgazi Evi sırlı seramikleri form, işlev, bezeme tekniği ile Anadolu seramik sanatının bir kesitini oluşturmaktadır. Arkeolojik çalışmaların ülkemizde son yıllarda artmasıyla Ortaçağ seramiği hakkında yeni örnekler ve bilgilere ulaşılabilecektir. Bu da kültürel zenginliğimizin ortaya çıkarılması ve Sanat Tarih'i biliminin gelişmesi için gereklidir.

En önemlisi kazısı tamamlana Battalgazi Evinin ilgili kurumlar tarafından en kısa sürede rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin yapılıp ilgili Koruma Kurulundan geçirilerek restorasyonunun tamamlanması ve dini turizme kazandırılmasıdır. Ayrıca kazıda çıkarılan seramiklerin geleneksel el sanatları olarak yeniden üretilmesi ve satışının yapılması önem arz etmektedir.

TEŞEKKÜRLER (ACKNOWLEDGEMENTS)

Bu makale, "Eski Malatya Battalgazi Evi Kazısı Sırlı ve Sırsız Seramikleri" isimli yayınlanmamış yüksek lisans tezinin (Tatlı, 2017:167) bir bölümünden oluşmaktadır. Kazı buluntuları üzerinde çalışma hakkı kendisinde bulunan, çalışmaya izin veren ve aynı zamanda tezimin danışmanlığını yaparak hiçbir yardımını esirgemeyen Hocam Prof. Dr. İsmail AYTAÇ' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. EF. 14. 03 No'lu projemize maddi destek sağladıkları için Fırat Üniversitesi Rektörlüğüne, FÜBAP (Fırat Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri) birimine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Acun, H., (1995). Yozgat Müzesindeki Selçuklu Kâseleri, 9. Milletler Arası Türk Sanatları Kongresi, C. 1, Bildiriler Kitabı, Ankara.
- Akturan, M., (1989). Eski Malatya Nekropolü Kazısı 1976, , İstanbul: Kazı Monografileri Dizisi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları 1.
- Armstrong, P., (1988). Some Byzantine and Later Settlements in Eastern Phokis. BSA.
- Atıcı, K., Tatlı, E., (2017). Malatya Sevserek I. Han Sırlı Seramikleri, Geçmişten Günümüze Malatya Uluslararası Sempozyumu Kent, Kültür ve Kimlik (14-16 Nisan 2016 Malatya), Ankara, Bildiriler Kitabı, ss.987-1026
- Aytaç, G., (2010). Elazığ Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesindeki Artuklu-Selçuklu Seramikleri, NWSA, E-Journal of New World

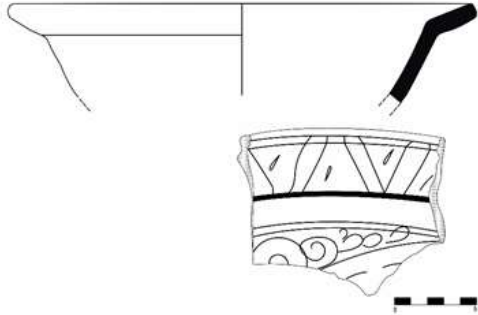

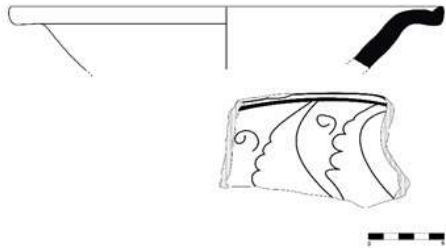

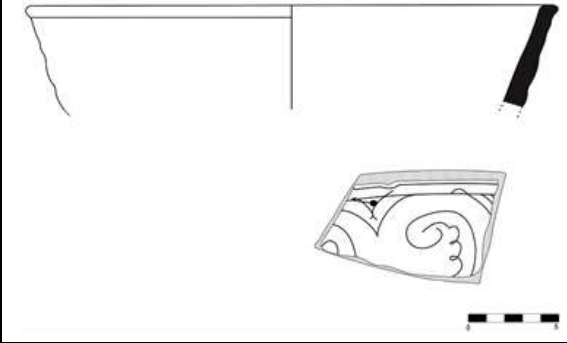

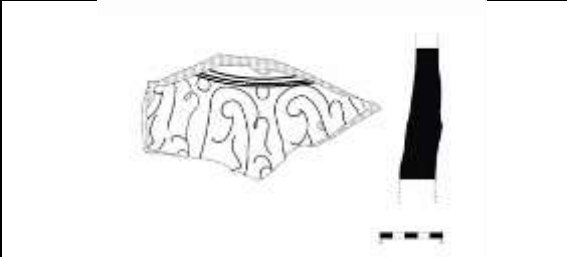

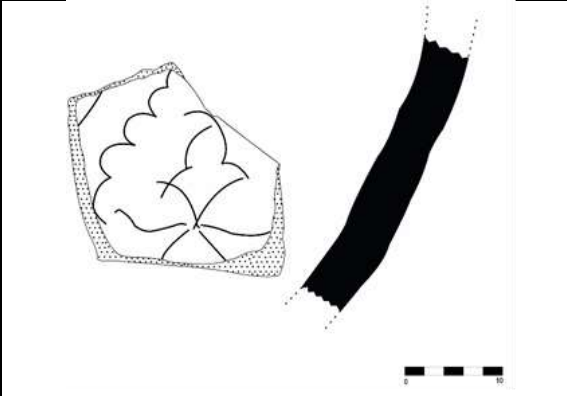
Sciences Academy, Volume:5, Number:4, Article Number: 4C0059,
ISSN: 1308-7320, ss. 506-525.

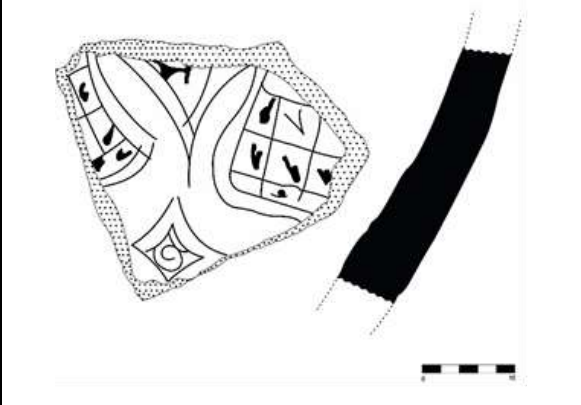

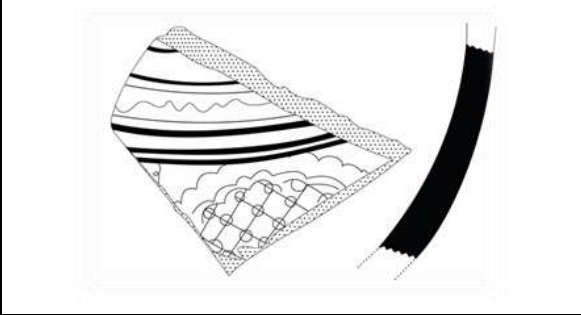

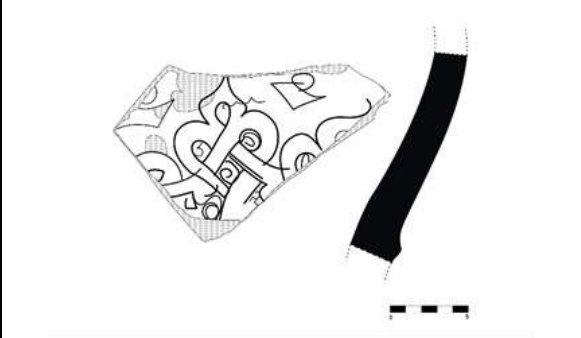
- Aytaç, İ., (2017). Malatya'da Türk İslam Dönemine Yönelik Kazılar, Geçmişten Günümüze Malatya Uluslararası Sempozyumu Kent, Kültür ve Kimlik (14-16 Nisan 2016 Malatya), Ankara, Bildiriler Kitabı, ss.961-986
- Aytaç, İ., (1996). Türkiye Müzelerindeki Selçuklu-Artuklu Dönemi (12-13.Yüzyıl) Süslemeli Sırsız Seramikler, Milli Kültür Araştırmaları (Mehmet ÖNDER' e Armağan), Ankara, ss.223-249.
- Aytaç, İ., (1994). Selçuklu Dönemine Ait Süslemeli Sırsız Küpler Üzerine Bir Araştırma, İnönü Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 1, S.1, Malatya, ss. 81-86
- Aytaç, İ., (1991). Elazığ Müzesinde Bulunan Selçuklu Dönemine Ait Süslemeli Sırsız Mataralar. Kırkambar, S. 3, Ankara, ss. 26-27.
- Baş, G., (2012). Bitlis Kalesi Kazısı Sırlı Seramikleri (2004-2012), Yay. 1., Ankara, Pegem Akademi Yay.
- Baş, G., (2010). Bitlis Kalesi Kazısı Sırlı Seramikleri Üzerine Bir Değerlendirme. XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (14-16 Ekim 2009, Pamukkale). İstanbul, Bildiriler Kitabı, ss. 89-100.
- Bakırer, Ö., (1980). The Medieval Pottery and Baked Objects. Korucutepe 3, Ankara, ss. 189-249
- Bilici, S., (2006). Sırlı Seramik Sanatı. Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygarlığı, C. 2 (Mimarlık ve Sanat), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın, Ankara , ss. 513-523
- Bursalı (Öztaşkın), M., (2007). Eskişehir Karacahisar Kalesi Sığraffito Dekorlu Ortaçağ Seramikleri. Basılmayan Yüksek Lisans Tezi Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bursalı (Öztaşkın), M., (2010). Eskişehir Karacahisar Kale'si Ortaçağ Seramiklerinden Bir Grup: Yeşil ve Erguvan Renkli Seramikler, XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, İstanbul, Bildiriler Kitabı, ss. 52-74
- Çelebi, E., (2010). Seyahatnamesi (Bağdad, Basra, Bitlis, Diyarbakır, İsfahan, Malatya, Mardin, Muzul, Tevriz, Van), C. 4, İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Fındık, Ö.N., (2014). İznik Sırlı Seramikleri, Roma Tiyatrosu Kazısı (1980-95), Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yay.
- Fındık Ö.N., (2008). Hasankeyf Seramikleri (2004-2006), Ankara: Çağdaş Yayınları
- Karamağaralı, Y.B., (2007). Ani Kazısı Buluntuları, Anadolu Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Sanat Eserleri Dizisi 469. İstanbul, Bildiriler Kitabı, ss. 123-131.
- Karamağaralı, Y.B., (1982). Ahlat Seramik Ekolü. A.Ü. İlahiyat Fakültesi İslami İlimler Dergisi. Ankara, ss. 391-462.
- Karamağaralı, N.A., (1999). Bazı Ortaçağ İslam Seramiklerinin Yapılış Amacı Üzerine. Uluslararası IV. Türk Kültürü Kongresi Bildirileri 4-7 Kasım 1997, Ankara, Bildiriler Kitabı.
- Karamağaralı, N.A., (1995). Ahlat Seramikleri. 9. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi Bildirileri, Cilt:1. T.C Kültür Bakanlığı Yay., Ankara Bildiriler Kitabı, ss. 35-46
- Öney, G., (1992). Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları, Ankara: İş Bankası Yay.
- Özgüç, N., (2009). Samsat, Ankara: TTK.

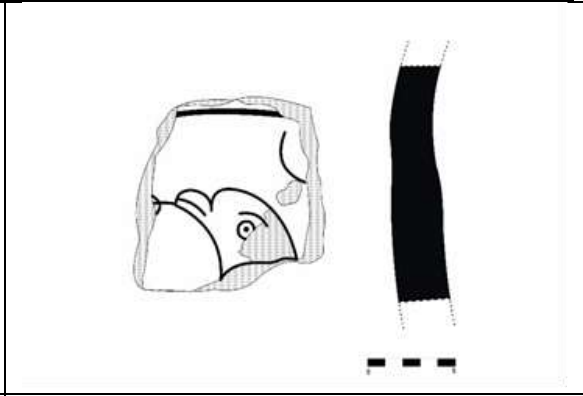

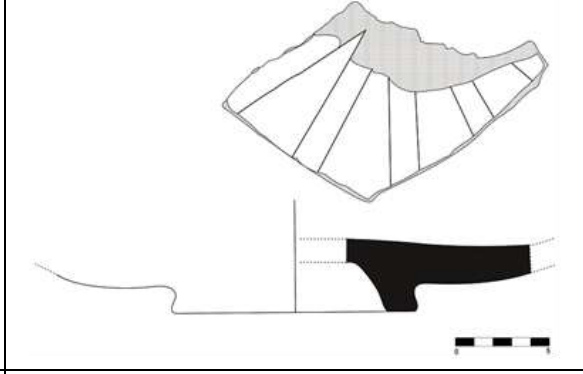

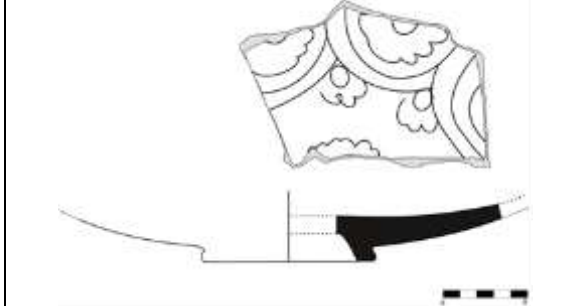
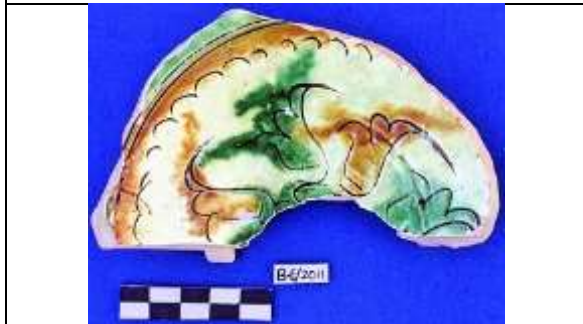
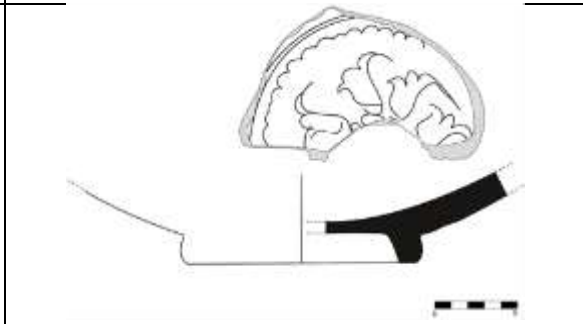
- Sevin, V., (2011). Harput Kale Mahallesiinde Osmanlı Yaşamı, İstanbul: Ege Yay.
- Şancı, F., (2013). Battal Gazi Evi (Türbe) Temizlik Kazısı, 5. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri C.2. Eskişehir, Bildiriler Kitabı, ss.717-726.
- Tatlı, E., (2017). Eski Malatya Battalgazi Evi Kazısı Sırlı ve Sırsız Seramikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

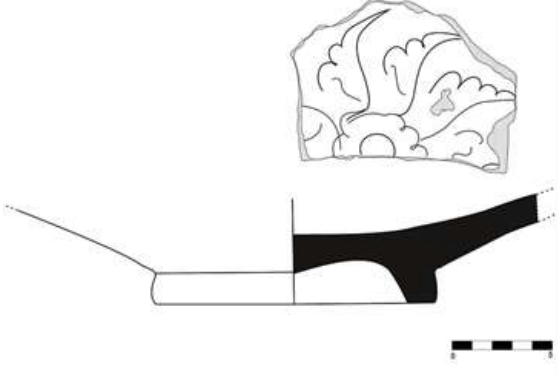
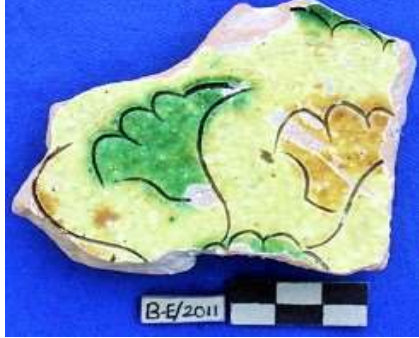
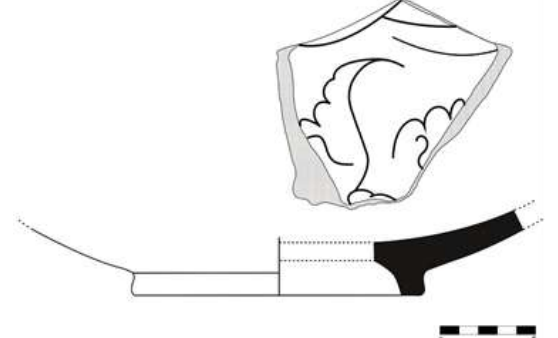

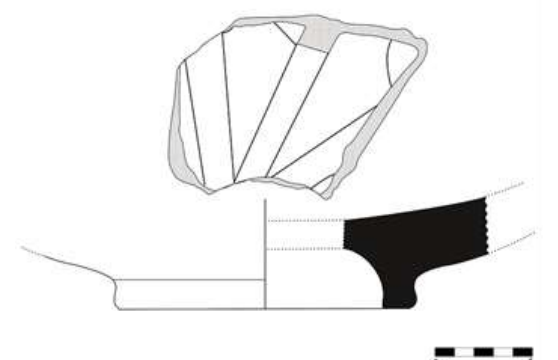

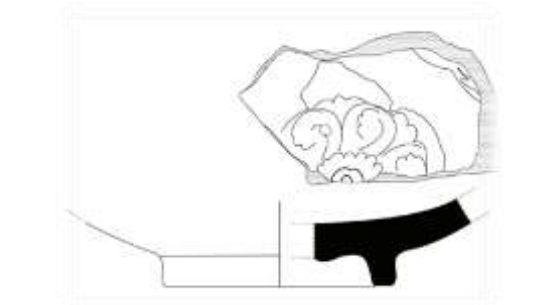
EKİ (ANNEX)

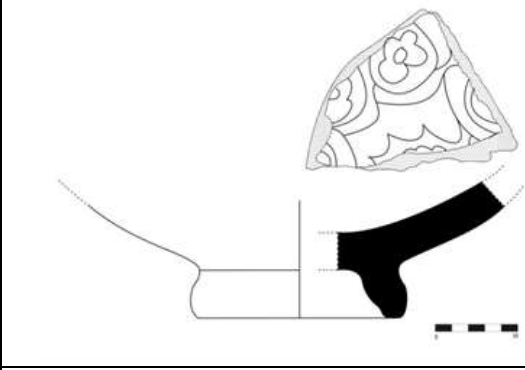

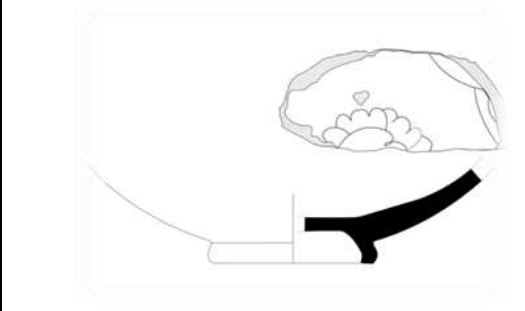

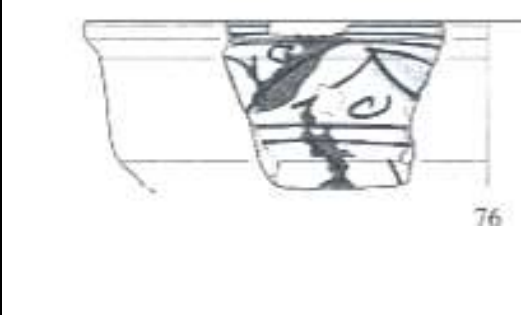

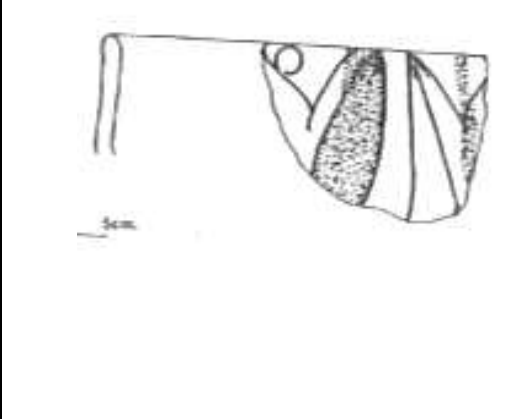
	
<p>Fotoğraf 3. 165 Nolu parça Photo 3. 165 Numbered piece</p>	<p>Çizim 2. Profil duruşu Drawing 2. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 4. 175 Nolu parça Photo 4. 175 Numbered piece</p>	<p>Çizim 3. Profil duruşu Drawing 3. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 5. 200 Nolu parça Photo 5. 200 Numbered piece</p>	<p>Çizim 4. Profil duruşu Drawing 4. Side Stance</p>

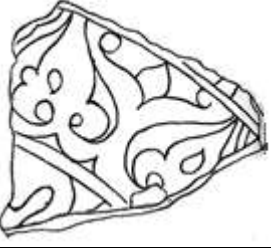

	
<p>Fotoğraf 6. 96 Nolu parça Photo 6. 96 Numbered piece</p>	<p>Çizim 5. Profil duruşu Drawing 5. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 7. 48 Nolu parça Photo 7. 48 Numbered piece</p>	<p>Çizim 6. Profil duruşu Drawing 6. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 8. 169 Nolu parça Photo 8. 169 Numbered piece</p>	<p>Çizim 7. Profil duruşu Drawing 7. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 9. 80 Nolu parça Photo 9. 80 Numbered piece</p>	<p>Çizim 8. Profil duruşu Drawing 8. Side Stance</p>

	
<p>Fotoğraf 10. 159 Nolu parça Photo 10. 159 Numbered piece</p>	<p>Çizim 9. Profil duruşu Drawing 9. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 11. 83 Nolu parça Photo 11. 83 Numbered piece</p>	<p>Çizim 10. Profil duruşu Drawing 10. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 12. 180 Nolu parça Photo 12. 180 Numbered piece</p>	<p>Çizim 11. Profil duruşu Drawing 11. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 13. 179 Nolu parça Photo 13. 179 Numbered piece</p>	<p>Çizim 12. Profil duruşu Drawing 12. Side Stance</p>

	
<p>Fotoğraf 14. 198 Nolu parça Photo 14. 198 Numbered piece</p>	<p>Çizim 13. Profil duruşu Drawing 13. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 15. 47 Nolu parça Photo 15. 47 Numbered piece</p>	<p>Çizim 14. Profil duruşu Drawing 14. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 16. 52 Nolu parça Photo 16. 52 Numbered piece</p>	<p>Çizim 15. Profil duruşu Drawing 15. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 17. 46 Nolu parça Photo 17. 46 Numbered piece</p>	<p>Çizim 16. Profil duruşu Drawing 16. Side Stance</p>

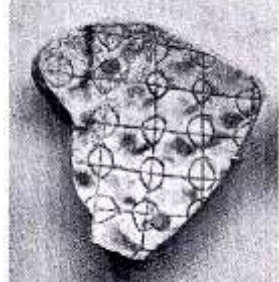

	
<p>Fotoğraf 18. 141 Nolu parça Photo 18. 141 Numbered piece</p>	<p>Çizim 17. Profil duruşu Drawing 17. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 19. 196 Nolu parça Photo 19. 196 Numbered piece</p>	<p>Çizim 18. Profil duruşu Drawing 18. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 20. 157 Nolu parça Photo 20. 157 Numbered piece</p>	<p>Çizim 19. Profil duruşu Drawing 19. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 21. 161 Nolu parça Photo 21. 161 Numbered piece</p>	<p>Çizim 20. Profil duruşu Drawing 20. Side Stance</p>

	
<p>Fotoğraf 22. 53 Nolu parça Photo 22. 53 Numbered piece</p>	<p>Çizim 21. Profil duruşu Drawing 21. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 23. 43 Nolu parça Photo 23. 43 Numbered piece</p>	<p>Çizim 22. Profil duruşu Drawing 22. Side Stance</p>
	
<p>Fotoğraf 24. İznik (Fındık, 2001:96) Photo 24. İznik (Fındık,2001:96)</p>	<p>Fotoğraf 25. Sivas (Fındık, 2011:216) Photo 25. Sivas (Fındık, 2011:216)</p>
	
<p>Fotoğraf 26. Harput (Sevin, 2011:173) Photo 26. Harput (Sevin, 2011:173)</p>	<p>Fotoğraf 27. Eski Malatya nekropol kazısı (Akturan,2001:15) Photo 27. Old Malatya necropolis excavation (Akturan,2001:15)</p>

	
<p>Fotoğraf 28. Eski Malatya nekropol kazısı (Akturan, 2001:15) Photo 28. Old Malatya necropolis excavation (Akturan, 2001:15)</p>	<p>Fotoğraf 41. Bitlis (Baş, 2012:63) Photo 41. Bitlis (Baş, 2014:63)</p>
	
<p>Fotoğraf 29. Eski Malatya nekropol kazısı (Akturan, 2001:19) Photo 29. Old Malatya necropolis excavation (Akturan, 2001:19)</p>	<p>Fotoğraf 30. İznik (Fındık, 2001:90) Photo 30. İznik (Fındık, 2001:90)</p>
	
<p>Fotoğraf 31. Anaia-Kuşadası kazısı (Doger, 2004:14) Photo 31. Anaia-Kuşadası excavation (Doger, 2004:14)</p>	<p>Fotoğraf 32. Eski Malatya Nekropol kazısı (Akturan, 2001:15) Photo 32. Old Malatya necropolis excavation (Akturan, 2001:15)</p>
	
<p>Fotoğraf 33. Ahlat (Karamağaralı, 1982:456) Photo 33. Ahlat (Karamağaralı, 1982:456)</p>	<p>Fotoğraf 34. Malatya Sevserek 1.Han kazısı Photo 34. Malatya Sevserek 1.Khan excavation</p>

	
<p>Fotoğraf 35. Bitlis, (Baş, 2014: 62) Photo 35. Bitlis, (Baş, 2014: 62)</p>	<p>Fotoğraf 36. Harput (Sevin, 2011:173) Photo 36. Harput (Sevin, 2011:173)</p>
	
<p>Fotoğraf 37. İznik (Fındık, 2001:93) Photo 37. İznik (Fındık, 2001:93)</p>	<p>Fotoğraf 38. Elazığ Müzesi, (Aytaç, 2010:522) Photo 38. Elazığ Museum, (Aytaç, 2010:522)</p>
	
<p>Fotoğraf 39. Paris, (Bursalı, 2007:204) Photo 39. Paris, (Bursalı, 2007:204)</p>	<p>Fotoğraf 40. Bergama (Bursalı, 2007:200) Photo 40. Bergama (Bursalı, 2007:200)</p>
	
<p>Fotoğraf 42. İznik, (Fındık, 2001:95) Photo 42. İznik (Fındık, 2001:95)</p>	<p>Fotoğraf 43. Malatya Şahabe-iKübra Medresesi Photo 43. Malatya Şahabe-iKübra Madrasah</p>

	
<p>Fotoğraf 44. Malatya Şahabe-i Kübra Medresesi Photo 44. Malatya Şahabe-i Kübra</p>	<p>Fotoğraf 45: Bitlis (Baş, 2012:61) Photo 45. Bitlis(Baş, 2012:61)</p>
	
<p>Fotoğraf 46. Hasankeyf (Fındık, 2008:73) Photo 46. Hasankeyf (Fındık, 2008:73)</p>	<p>Fotoğraf 47. Malatya Sevserek 1.Han Photo 47. Malatya Sevserek 1.Khan</p>
	
<p>Fotoğraf 48. Malatya Sevserek 1. Han Photo 48. Malatya Sevserek 1. Khan</p>	<p>Fotoğraf 49. Sivas (Fındık, 2011:202) Photo 49. Sivas (Fındık, 2011:202)</p>
	
<p>Fotoğraf 50. Harput (Sevin, 2011:173) Photo 50. Harput (Sevin, 2011:173)</p>	<p>Fotoğraf 51. Malatya Sevserek 1.Han Photo 51. Malatya Sevserek 1.Khan</p>

	
<p>Fotoğraf 52. Malatya Sevserek 1.Han Photo 52. Malatya Sevserek 1.Khan</p>	<p>Fotoğraf 53. Malatya Sevserek 1.Han Photo 53. Malatya Sevserek 1.Khan</p>
	
<p>Fotoğraf 54. Malatya nekropol kazısı Photo 54. Old Malatya necropolis</p>	<p>Fotoğraf 55. Al Mina (Bursalı, 2007:245) (Akturan, 2001:17) Photo 55. Al Mina (Bursalı, 2007:245) (Akturan, 2001:17)</p>
	
<p>Fotoğraf 56. Atina (Bursalı, 2007:237) Photo 56. Atina (Bursalı, 2007:237)</p>	<p>Fotoğraf 57. Elazığ Müzesi, (Aytaç, 2010:515) Photo 57. Elazığ Museum, (Aytaç, 2010:515)</p>
	
<p>Fotoğraf 58. Al Mina (Bursalı, 2007:234) Photo 58. Al Mina (Bursalı, 2007:234)</p>	